

Emlékeztető az UMNB Nevelésügyi Szakbizottsága 2020. november 4-én tartott online üléséről

Az ülés időpontja: 2020. november 4. szerda 14:00-16:15

Az ülés helyszíne: virtuális, Zoom platform

Jelen voltak:

szavazati joggal: **Prof. Dr. Réthelyi Miklós** UMNB elnök, **Dr. Soós Gábor**, UMNB főtitkár, **Czippán Katalin** UMNB Nevelésügyi Szakbizottság elnök, **Prof. Csapó Benő** MTA, **Grünwald Tamás** ITM, **Prof. Bárdos Jenő** Eszterházy Károly Egyetem, **Denke Virág** Oktatási Hivatal, **Türk László** Országgyűlés Kulturális Bizottsága,

tanácskozási joggal: **Hagymási Tünde** Külgazdasági és Külügyminisztérium, **Fórika László** Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

külön elnöki meghívottként: **Kisfaludy László** helyettes államtitkár EMMI, **Matolcsy Miklós** PontVelem Nonprofit Kft., dr. **Varga Attila** fenntarthatóságra nevelési szakértő, dr. **Fodor Erika** globális nevelési, nemzetközi szakértő

Jelen voltak még: **Gyarmati Vera** UMNB Titkárság, **Hajdu-Kriston Krisztina** UMNB Titkárság, illetve dr. **Szarkáné Erdélyi Tímea** UMNB Nevelésügyi Szakbizottság titkára.

1. Köszöntők

Az ülés Czippán Katalin szakbizottsági elnök nyitotta meg, köszöntötte a jelenlévőket és megállapította, hogy a Szakbizottság Ügyrendjében foglaltaknak megfelelően az ülés szavazat- és határozatképes. Ezt követően Réthelyi Miklós az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság (továbbiakban: UMNB) elnökének köszöntője hangzott el. Réthelyi elnök úr sajnálkozásának adott hangot, hogy Czippán Katalin elnök asszony megbízólevelének átadására a vírushelyzet miatt még nem kerülhetett sor, de reményét fejezte ki arra vonatkozólag, hogy ez mielőbb mégis megtörténhet. Elnök úr ezt követően említést tett a Sahle-Work Zewde, etióp elnök asszony és Audrey Azoulay, UNESCO főtitkár neve által közösen fémjelzett, Az oktatás jövője (*The Futures of Education*) megnevezésű UNESCO kezdeményezéséről, melynek során többek között arra keresik a választ, hogy a tudás és a tanulás hogyan befolyásolja az emberiség és a bolygó sorsát, jövőjét. Már elkészült egy 9 pontból álló anyag a közös gondolkodás során (*Nine Ideas for Public Action*). Elnök úr utalt arra, hogy az oktatás közös jó, a világjárvány nem győzhető le kizárólag egészségügyi intézkedésekkel. A közegészségügynek és a közoktatásnak szorosan együtt kell működnie. Az iskola különleges hely, a közösségi élet színtere, amely nem helyettesíthető a távoktatással.

2. A napirend elfogadása

A szakbizottság tagjai az ülés napirendjét egyhangúlag, ellenszavazat nélkül elfogadták.

3. Titkársági beszámoló

Soós Gábor főtitkár bevezetőjében említést tett arról, hogy a 2019 októberében megtartott összevont Nevelésügyi, Társadalomtudományi és Természettudományi szakbizottsági ülésen Czippán Katalin – akkor még meghívott szakértői minőségében – igen tartalmas előadást tartott a fenntartható fejlődést szolgáló nevelés témájában.

Főtitkár úr ezt követően röviden beszámolt arról, hogy az elmúlt esztendő két UNESCO-val közösen ünnepelt évfordulója, az Eötvös-év és a Csontváry-év sikeresen megvalósult és lezárult. A 2021-es évre pedig elfogadtak két új magyar javaslatot: Cziffra György zongoraművész születésének 100., illetve Szenes Hanna költőnő, a zsidó ellenállás hőse születésének 100. évfordulójáról fogunk megemlékezni. Elhangzott továbbá, hogy jelenleg zajlik már a 2022-2023-as bienniumra szóló javaslatok kidolgozása. Ezen időszakban Hugonnai Vilma, az első magyar orvosnő halálának 100. évfordulóját (2022) és Bolyai János levelének 200. évfordulóját a nem-euklidészi geometria felfedezéséről (2023) ünnepelnénk.

Főtitkár úr tájékoztatta az ülés résztvevőit arról, hogy idén első ízben kerül sor az iskolai erőszak és zaklatás, ezen belül az internetes zaklatás elleni nemzetközi nap megrendezésére, november 5-én. A világnap létrehozásáról az UNESCO tavaly novemberben döntött.

2019-ben 5. alkalommal került megrendezésre hazánkban a Világ Legnagyobb Tanórāja, melynek kiemelt témája a biodiverzitás volt.

Főtitkár úr beszámolt arról, hogy az UNESCO 2020. március 10-ére virtuális oktatási miniszteri értekezletet hívott össze, mely útjára indította a Globális Oktatási Koalíció elnevezésű kezdeményezését a járvány okozta kihívásokra adandó válaszként. Elhangzott, hogy a koronavírus-járvány következtében világszerte immár a 1,5 milliárdot is meghaladja azon gyermekek száma, akik nem járnak az eddig megszokott formában iskolába.

Az UNESCO Társult Iskolák hazai hálózatában még a járvány előtt, tavaly ősszel sikeresen megrendezték a tanároknak, intézményvezetőknek szánt workshop-ot, azonban az ideit már természetesen online formában szervezzük.

Főtitkár úr tájékoztatott arról, hogy az eredetileg ez év júniusára tervezett, berlini helyszínű Oktatás a Fenntartható Fejlődésért címet viselő UNESCO Világkonferenciát 2021. május 17-19. tervezik megtartani.

Ezt követően tájékoztatást adott arról, hogy Magyarország az UNESCO Általános Konferenciájának 40. ülészakán született döntés értelmében, 2019 – 2023 közötti időszakra a Végrehajtó Tanács (VT) tagja lett, illetve szól két jelentős, az UNESCO-ban kidolgozás alatt álló normatív eszközzel is:

- a) UNESCO-ajánlás a nyílt tudományról – rendkívül kiterjedt konzultációkat követően ez év december 31-ig van lehetősége a tagállamoknak a tervezet további véleményezésére. A végleges szöveg elfogadása jövőre esedékes.
- b) UNESCO-ajánlás a mesterséges intelligencia etikájáról – kétéves folyamat vette kezdetét, melynek végén cél az első globális normatív eszköz elfogadása a témával kapcsolatban.

Végezetül főtitkár úr említést tett arról, hogy Veszprém bekerült az UNESCO Kreatív Városok Hálózatába a zene kategóriájában. Továbbá jelezte, hogy az UMNB honlapja megújult és rajta számos friss tartalom érhető el.

4. Az Oktatás Jövői kezdeményezés ismertetése

Czippán Katalin elnök asszony tájékoztatta a résztvevőket arról, hogy az UNESCO 2019 őszén hozta létre az Oktatás Jövői Nemzetközi Bizottságot, vezetésével pedig Sahle-Work Zewde etióp elnökasszonyt bízta meg. Ez év november 30-ig várják még a világ minden tájáról a szakmai szervezetek, szakértők fókuszcsoporthoz gyűjtéseinek eredményeit a stratégia megalkotásához. Elnök asszony információi szerint Magyarországon három ilyen hozzájárulás készült/készül:

1. az ELTE Emberi Erőforrás mesterszak hallgatói hoztak létre 2 fókuszcsoporthoz,
2. a Magyar Pedagógia Társaság november 9-ei online ülésén terveznek egy fókuszcsoporthoz megbeszélést,

3. az UNESCO társult iskolák részvételével november 17-én kerül sor egy online megbeszélésre, melynek során fókuszcsoportos interjút készítenek.

Elnök asszony bátorította az ülés résztvevőit további fókuszcsoportos megbeszélések megszervezésére, amennyiben szakmai köreikben lehetőségük nyílik rá. Felajánlotta továbbá, hogy érdeklődés esetén szívesen ad további tájékoztatást a lebonyolításra vonatkozóan.

Soós Gábor főtktár jelezte, hogy a kezdeményezés az UNESCO Végrehajtó Tanácsa jövő heti ülésének napirendjén is szerepel, a magyar Állandó Képviselőt tervezi a hozzászólást. Főtktár úr kérte elnök asszony segítségét a hozzászólás szövegére vonatkozóan.

Varga Attila meghívott szakértő jelezte, hogy az ELTE-n ő is tervez két fókuszcsoportot, azonban azok riportjait közvetlenül az UNESCO-nak küldené. Elnök asszony kérte, tájékoztatásul a Szakbizottság is kapja meg ezeket. Végezetül kérte az ülés valamennyi résztvevőjét, amennyiben van javaslatuk a hozzászóláshoz, úgy azt neki és Soós Gábor főtktár úrnak is szíveskedjenek megküldeni.

5. Hogyan változik a tanulás és a tanítás a COVID-19 pandémia következtében

A témáról elsőként Kisfaludy László köznevelésért felelős helyettes államtitkár tartott előadást a résztvevőknek. Elhangzott, hogy az idei esztendő legnagyobb kihívása a COVID-járvány. Március közepén megszülettek a kormányzati intézkedések, március 16-tól minden általános és középiskola tantermen kívüli, digitális munkarendre állt át. Helyettes államtitkár úr hangsúlyozta, hogy ez a munkarend nem egyenlő a digitális oktatással, hanem a normál munkarend alternatívája, ahol személyes kapcsolat nélkül zajlik az oktatás. Látható volt, hogy tartós megoldásra kell berendezkedni, amelyhez 4 feltétel teljesülésére volt/van szükség: 1. megfelelő infrastruktúra, 2. megfelelő tartalmak megléte, 3. pedagógusok megfelelő felkészültsége, 4. a folyamatos értékelés lehetőségének biztosítása.

A megfelelő infrastruktúra terén a kiinduló helyzet nem volt rossz: a tanulók mintegy 90 %-a rendelkezett a szükséges eszközökkel. Az elmúlt években körülbelül százezer új eszköz került az iskolákba, így mintegy 350 000 digitális eszköz állt használatra készen. Az oktatási kormányzat nagy hangsúlyt fektetett a sérülékeny csoportokra, azon diákok számára, akik ezt igényelték, az intézmények lehetőséget biztosítottak informatikai eszközök kölcsönzésére, használatára.

A tartalmak vonatkozásában óriási felelősség hárult a pedagógusokra, hiszen rengeteg volt az internetes felületeken elérhető anyag. Az oktatásirányítás részéről mintegy 80 db okostankönyv közzététele történt meg a Nemzeti Köznevelési Portálon. A felhasználói szám gyorsan emelkedett százezres nagyságrendre. Az M5 televíziós csatorna iskola TV-vé alakult.

Ma már evidencia a digitális eszközök használata a tanításban, azonban korábban ez nem így volt. Az elmúlt években ezért mintegy 40 000 pedagógus vett részt digitális módszertani képzéseken, melyeknek nagy hasznát vették a tavaszi időszakban.

Elhangzott, hogy a köznevelési adminisztrációban kulcsfontosságú KRÉTA rendszer fokozatos fejlesztése továbbra is zajlik.

Az értékelések típusai is változtak: a klasszikus értékelések mellett helyet kaptak a folyamatba ágyazott értékelések, melyekben nagy szerepe van a diákok önértékelésének.

Helyettes államtitkár úr elmondta, hogy a tavaszi érettségi vizsgák jól sikerültek, a jelentkezők mintegy 97%-a vállalta a megmérettetést, csak körülbelül 2500 visszalépő volt. A vizsgák szigorú óvintézkedések mellett zajlottak, néhány esettől eltekintve csak az írásbeliket tartották meg. Az átlageredmények nem maradtak el a korábbi évek átlagaitól.

A tankerületek a tavaszi digitális munkarend alatt is biztosították a gyermekfelügyeletet a kijelölt intézményekben, azonban az igénybevételi arány nagyon csekély volt.

Helyettes államtitkár úr a pozitív tapasztalatok között a következőket említette:

- a tanévet a szokásos időben sikerült lezárni,
- a pedagógusok nagyszerűen helytálltak, néhány hónap alatt több évnyi innováció került a rendszerbe
- a szülők jobban bevonódtak az oktatás-nevelés feladataiba,
- társadalmi összefogás alakult ki az oktatás körül.

További kihívások:

- a digitális infrastruktúra fejlesztése,
- a pedagógusok digitális készségeinek fejlesztése
- szakmai és módszertani támogatás biztosítása a pedagógusok számára a differenciált oktatáshoz,
- kiegyensúlyozott tartalmak előállítása.

Az új tanév 2020. szeptember 1-jén jelenléti formában megkezdődött. Augusztusban intézkedési terv készült a 2020/2021. tanévben a köznevelési intézményekben a járványügyi készenlét idején alkalmazandó eljárásrendről, mely az Oktatási Hivatal honlapján megtalálható, és azóta kétszer frissült.

A köznevelési intézményekben október 1-től lázmérést követően lehet csak belépni, a takarításra az eddigieknél is nagyobb gondot fordítanak. Az őszi szünet alatt az intézményekben nagytakarítás történt, 60 iskolában a Magyar Honvédség is besegített a fertőtlenítés elvégzésébe. A köznevelési intézményekben a vírushelyzetet az EMMI napi szinten vizsgálja, az előadás idején körülbelül 60-70 óvodában volt rendkívüli szünet, illetve körülbelül ugyanennyi iskolában részben vagy egészében digitális munkarend.

A jövőt illetően helyettes államtitkár úr megjegyezte, egyértelmű, hogy a tanárok egyoldalú ismeretadó szerepe megváltozott. Fontos az e-learning anyagok bevonása a köznevelésbe, illetve a különböző digitális tartalmak között el kell tudni igazodni.

Kisfaludy László beszámolóját követően Csapó Benő professzor előadására került sor. Elhangzott, hogy jelen helyzetben a legfontosabb feladat a szemléletváltás. A pedagógusoknak nem a tananyag leadása a feladatuk, hanem a tanulók fejlesztése. Ehhez megfelelő módszertannal, eszközökkel, technológiákkal kell ellátni a pedagógusokat. A gyermekekkel differenciáltan kell foglalkozni. Professzor úr elmondta, hogy mindkét, általa vezetett (egyetemi és akadémiai) kutatócsoportjában a problémák azonosításán és a megoldások biztosításán dolgoznak. Tájékoztatta a résztvevőket a Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoportjával létrehozott eDia.hu honlapról, illetve az eLea rendszerről. Az eDia projekt már óvodás kortól vizsgálja az iskolai felkészültséget, fő célja, hogy évente több alkalommal, 3 fő műveltségi területen (matematika, természettudomány, olvasás) értékelje a tanulók fejlődését, s ezáltal képes legyen időben jelezni az esetleges lemaradásokat. Az eLea elnevezés olyan fejlesztőprogramokat és módszertani segédanyagokat takar, melyek segítségével eredményesebbé válhatnak a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozások.

Az előadáshoz kapcsolódóan Bárdos Jenő professzor tájékoztatást adott arról, hogy az ülés másnapján kezdődik az Országos Nevelésügyi Konferencia (online formában), illetve megrendezésre kerül a PeLikon Konferencia, mely *A digitális oktatás nyelvi dimenziói* témát járja majd körül.

Fodor Erika meghívott szakértő kérdésére Csapó Benő elmondta, kutatásaik során nagyon sok nemzetközi szervezettel együttműködnek (UNESCO, OECD, Világbank), kiemelt partnereik pedig Luxemburg, Németország, Finnország és Észtország.

Réthelyi Miklós elnök úr kérdésére Csapó Benő beszámolt arról, hogy Magyarország sajnos még mindig nagyon rossz helyen áll az idegennyelv-tudást illetően az EU-tagországok közötti rangsorban annak ellenére, hogy ma már számtalan új, kiváló lehetőség áll a tanulni vágyók rendelkezésére (például e-twinning). Az angol nyelv hozzáférést biztosít más országok oktatási tartalmaihoz, Észtország például a tavaszi karanténidőszak kezdetén szabadon elérhetővé tette valamennyi tananyagát digitális formában.

Bárdos Jenő mindehhez hozzátette, véleménye szerint az idegennyelv-tanuláshoz a fő problémát az jelenti, hogy az iskolába lépő gyermekek anyanyelvi szintje rendkívül eltérő. Amennyiben ez a szint alacsony, úgy rendkívül nehézségeket fog jelenteni egy annál magasabb szintet elérni idegen nyelven. Bárdos Jenő hangsúlyozta, hogy a nyelvtanításban a kommunikatív módszert kell mindenképpen előnyben részesíteni az eddig megszokott módszerek helyett.

A beszélgetés lezárásaként Czippán Katalin elnök asszony felajánlotta egy tematikus videoülés megszervezésének lehetőségét.

Kisfaludy László előadására visszautalva, Fórika László megköszönte a tájékoztatást, azonban megjegyezte, más információforrások, így pl. a pedagógusszervezetek lényegesen eltérően értékelik a helyzetet, ezért örömmel venné, ha a tisztánlátást a témához kapcsolódó tudományos kutatás is szolgálná.

6. Az oktatás szerepe a Fenntartható fejlődési célok megvalósításában – hazai eredmények és lehetőségek

A témával kapcsolatban Matolcsy Miklós, a PontVelem Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója számolt be a 2020. október 5-9. között nagy sikerrel lezajlott 5. Fenntarthatósági Témahétről. Elhangzott, hogy a Témahét programjaiban a kezdetekkor 700 iskola vett részt, mára pedig ez a szám 1800 fölé emelkedett. Idén összesen közel 400 000 diák kapcsolódott be az eseményekbe. A kezdeti egyhetes program az évek alatt egy 6-8 hetes, Kárpát-medencei programsorozattá nőtte ki magát.

Matolcsy Miklós tájékoztatott arról, hogy a fenntarthatóságra vonatkozóan eddig nem állt rendelkezésre sem megfelelő tankönyv, sem tananyag. Ezt a problémát jelezték az Áder János köztársasági elnök úr által létrehozott Kék Bolygó Klímavédelmi Alapítványnak. Támogatásukkal idén tavasszal elkezdhetik a fejlesztéseket, és remélhetőleg 2021 szeptemberére már elkészül a 9. és 10. évfolyamos tanulóknak szánt tananyagcsomag.

Matolcsy Miklós ezen felül tájékoztatást adott arról, hogy 10-18 éves gyermekek bevonásával november 10-ig zajlik egy online kutatás, melyben arról kérdezik a diákokat, mit jelent számukra a fenntarthatóság. Az online kérdőívet már több mint 10 000 diák kitöltötte. A kutatás eredményeit 2021 tavaszán tervezik közzétenni.

Elhangzott továbbá, hogy a Témahét szervezéséhez szükséges források megtalálása folyamatos kihívást jelentett, azonban a Kék Bolygó Klímavédelmi Alapítvány bekapcsolódása óta jelentős mértékben javult a helyzet. Ezen felül pedig az EMMI minden évben fix összeggel támogatja a Fenntarthatósági Témahét megszervezését.

Varga Attila az elhangzottakhoz kapcsolódóan hozzátette, a kutatással kapcsolatban is érvényes a társadalmisítás feladata, valamint jelezte, hogy abban az ELTE a Nyíregyházi Egyetem és az UNESCO is részt vesz.

Fodor Erika gratulált az elhangzottakhoz, illetve a résztvevők figyelmébe ajánlotta az Akadémia kiadó gondozásában megjelent *Nemzetközi segélyezés a 21. század elején – Új irányok, új lehetőségek* című kiadványt.

Czippán Katalin elnök asszony összegzőképpen elmondta, a szakbizottságban nagyon sok tudás összpontosul, kiváló fórum az együttgondolkodásra, továbbá szükség van arra, hogy akár gyakrabban is sor kerüljön újabb megbeszélésekre a fenntarthatóság témájában.

Végezetül pedig a napirendi pontok megtárgyalását követően megköszönte a részvételt és berekesztette az ülést.

Az emlékeztetőt készítette: dr. Szarkáné Erdélyi Tímea

Budapest, 2020. november 13.

Jóváhagyta: Czippán Katalin

Budapest, 2020. november 23.